

Elatusapu

- Vanhemmilla on velvollisuus elättää alaikäistä lastaan.
- Vanhempien tulee elatuslain mukaan vastata lapsen elatuksesta kykynsä mukaan.
- Vanhempi ei voi sopimuksella lapsen puolesta luopua hänen oikeudestaan saada elatusapua vastaisuudessa.
- Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon vanhempien keskimääräiset nettotulot ja ennen lapsen elatusta huomioitavat välttämättömät menot, kuten esim. yleiset kustannukset, kohtuulliset asumismenot ja mahdollinen muu elatusvastuu.
- Elatusapu on sidottu **elinkustannusindeksiin**, jonka korjauksista elatusavun suorittaja tulee itse huolehtia.
- Lähtökohtaisesti lapsen oikeus saada elatusta vanhemmiltaan päättyy, kun hän täyttää kahdeksantoista vuotta. Jos vanhemmilla katsotaan olevan maksukykyä, he vastaavat lapsen toisen asteen koulutuksesta aiheutuneista kustannuksista myös lapsen täytettyä 18 vuotta.

Vanhemmat voivat sopia elatusavun määrästä keskenään, joko suullisesti tai kirjallisesti. Jotta sopimus olisi täytäntöönpanokelpoinen, tulee se laatia kirjallisesti oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella. Lastenvalvoja vahvistaa sopimuksen. Jos vanhemmat eivät pääse keskenään sovintoon lapsen elatuksesta, he voivat hakea tuomioistuimen ratkaisua asiaan. Vanhemmalla on mahdollisuus saada itselleen oikeusavustajan osittain tai kokonaan valtion varoilla <https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/> on luovuttu oikeudesta saada elatusapua vastaisuudessa, on mitätön.

Elatusavun määräytymisen pohjana on aina lapsen tarve, joka jaetaan vanhempien kesken heidän kykijensä mukaan. Lapsen perustarve koostuu yleisistä kustannuksista, jotka suurenevat lapsen iän mukaan (v. 2017: 297- 466 €/kk). Yleisiin kustannuksiin lasketaan mm. vaatteet, jalkineet, ruoka sekä muut arkiset kulut. Yleisten menojen lisäksi lapsen kustannuksiin lasketaan päivähoito- ja iltapäiväkerhomaksut. Lapsella voi näiden lisäksi olla huomioonotettavia erityiskuluja, kuten esim. harrastuskulut ja terveysvakuutusmaksut. Jos lapsi viettää keskimäärin yli 6 yötä etävanhemman luona, myös luonapitokustannukset (31,50-64,00€/kk) voidaan huomioida elatusapua arvioitaessa. Lapsen/lasten osuus hänen kanssaan asuvan vanhemman asumiskustannuksista huomioidaan myös.

Elatustuki

Elatustuki (v. 2017:155,50 €) on Kelan kuukausittain lapselle maksama raha. Elatustukea voi hakea kokonaisuudessaan, jos elatusvelvollinen on laiminlyönyt elatusavun maksamisen tai elatusapua

ei ole voitu vahvistaa elatusvelvollisen puutteellisen maksukyvyyn vuoksi. Jos elatusapu on vahvistettu alle tuen, elatusavun saaja voi hakea erotuksen elatustukena (esim. jos elatusavun määrä on 60 euroa/kk, tukena voidaan maksaa 95,50 euroa). **Elatustuen saaminen edellyttää, että vanhemmilla on voimassa oleva elatussopimus tai, tuomioistuimen päätös elatusavusta.** Kelan elatustukeen on oikeus myös silloin, kun lapsen on adoptoinut yksin tai lapsen isyyttä ei ole vahvistettu eikä lapsella ole kahta elatusvelvollista vanhempaa. Jos elatustukea myönnetään elatusavun laiminlyönnin perusteella, kela voi ulosoton kautta periä maksamattomat elatusavut. Elatusavun suorittajalla on mahdollisuus hakea vapautusta velastaan. Vahvistetun elatusavun määrää tulisi kuitenkin muuttaa, jos olosuhteet elatusavun vahvistamisen jälkeen ovat muuttuneet *olennaisesti*. Elatusavun määrää tulee vastata elatusvelvollisen maksukykyä.

ELATUSAVUN PERINTÄ

Jos on olemassa voimassa oleva lastenvalvojan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen päätös elatusavusta ja elatusapu on jäänyt maksamatta, lapsen lähivanhempi voi käynnistää ulosottoperinnän toimittamalla kirjallisen hakemuksen sekä alkuperäisen elatussopimuksen tai oikeuden päätöksen ulosottomiehelle.

Toinen vaihtoehto on hakea elatustukea Kelasta, jos elatusvelvollinen ei ole maksanut vahvistettua elatusapua. Maksamatta olevien elatusapujen sekä niille laskettujen viivästyskorkojen perintä siirtyy tällöin Kansaneläkelaitokselle. Jos elatusapu on yli elatustuen, Kela perii ensisijaisesti omia saataviaan ja sen jälkeen elatusavun loppuosaa.

INDEKSIKOROTUS

Vahvistettua elatusapua korotetaan (alennetaan) vuosittain elinkustannusindeksin nousua vastaavasti. Korotus tulee voimaan jokaisen kalenterivuoden alusta. Maksamattomia indeksikorotuksia voi periä maksettavaksi myös takautuvasti, mutta elatusapuverka vanhenee kuitenkin viiden vuodessa.

Indeksikorotukset v. 2013 -2017

1.1.2013	2,63 %	kaikkiin sopimuksiin
1.1.2014	1,17 %	kaikkiin sopimuksiin
1.1.2015	1,00 %	kaikkiin sopimuksiin
1.1.2016	-0,26 %	kaikkiin sopimuksiin
1.1.2017	0,47 %	kaikkiin sopimuksiin

KOULUTUSAVUSTUS (Laki lapsen elatuksesta 3§ 2 momentti)

Vanhemmat vastaavat lapsen koulutuksesta aiheutuneista kustannuksista myös sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt 18 vuotta, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi.

Tällöin otetaan erityisesti huomioon lapsen taipumukset, koulutuksen kesto-aika, siitä aiheutuvien kustannusten määrä sekä lapsen mahdollisuudet koulutuksen päätyttyä itse vastata koulutuksestaan aiheutuvista kustannuksista.

Jos koulutusavustus vahvistetaan ennen kuin lapsi täyttää 18 vuotta, lapsen edustajana toimii lapsen lähivanhempi. Täysi-ikäinen lapsi vaatii koulutusavustusta itse ja voi kohdistaa vaateensa kumpaankin vanhempaansa. Koulutusavustus maksetaan 18 vuotta täyttäneen lapsen omalle tilille.

Oikeuskäytännössä on katsottu vakiintuneesti, että koulutusavustus voidaan vahvistaa lukion käymisen ajaksi, koska lukion katsotaan kuuluvan kansalaisten peruskoulutukseen. Koulutusavustus voidaan vahvistaa myös ammatilliseen koulutukseen, mutta kynnys siihen on korkeampi.

Koulutusavustuksen vahvistaminen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa siitä, onko vahvistaminen kohtuullista. Harkinnassa on otettava huomioon myös lapsen omat mahdollisuudet vastata koulutuskustannuksistaan esimerkiksi opintorahalla, opintolainalla tai työnteolla.

Koulutusavustuksen määrään ei voida suoraan soveltaa elatusapua koskevia säännöksiä, vaikka koulutuskustannuksiin luetaankin suoranaisten opintomenojen lisäksi myös koulutuksen aikaiset elinkustannukset. Sen sijaan esimerkiksi harrastuksista aiheutuvat kustannukset eivät pääsääntöisesti kuulu koulutusavustuksella katettavaksi.